

6.9.2011

Dnro 1916/4/10

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Kaija-Tanttinen-Laakkonen

POTILASTIEDOT ON PIDETTÄVÄ SALASSA

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 23.5.2010 päivätyssä kirjeessään Vaasan terveyskeskuksen äitiysneuvolan kättilön käytöstä.

Kantelijan mukaan kättilö oli syyttänyt häntä huumeiden käytöstä, syyllistänyt muutenkin ja käyttäytynyt vastenmielisesti, tehnyt lastensuojeluilmoituksen sekä valehdellut sosiaaliviranomaisille. Kantelija koki kättilön käyttäytymisen henkisenä väkivaltana.

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Saadusta selvityksestä ilmenee, että kantelija kävi kättilön vastaanotoilla Vaasan terveyskeskuksen äitiysneuvolassa 9.4.2008, 16.4.2008, 15.5.2008, 26.6.2008 ja 8.7.2008.

Selvityksessään kättilö totesi, että kantelijalla oli aika 4.7.2008 äitiyspoliklinikalle erikoissairaanhoidon, jonne tämä ei kuitenkaan mennyt. Kantelija kertoi, että auto on rikki, eikä ole rahaa sitä korjauttaa ja bussirahaakaan ei ole. Tämän vuoksi kättilö otti yhteyttä sosiaalitoimeen, jos he voisivat auttaa perhettä esim. järjestämällä bussikortin. Hän otti myös yhteyttä lastensuojeluun, koska kantelija sanoi käyttävänsä ainoastaan Panadolia ja kuitenkin 8.7.2008 ote-tussa huumevirtsassa bentsodiatsepiini oli positiivinen ja Medipam-resepti oli uusittu 24.6.2008 sekä Panocod-resepti 8.7.2008.

3.2

Kättilön menettely

Oikeusohjeet

Perustuslain 10 § koskee yksityiselämän suojaa. Säännöksen mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Julkisen vallan on perustuslain 22 §:n mukaan turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen

yksityiselämäänsä. Yksityiselämään kuuluu muun muassa yksilön oikeus vapaasti solmia ja ylläpitää suhteita muihin ihmisiin ja ympäristöön sekä oikeus määrätä itsestään ja ruumiistaan. Käsite "yksityiselämä" voidaan ymmärtää henkilön yksityistä piiriä koskevaksi yleiskäsitteeksi (HE 309/1993, s. 53).

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992, potilaslaki) 3 §:n 2 momentin mukaan potilaan hoito on järjestettävä siten, että hänen yksityisyyttään kunnioitetaan.

Potilaslain 2 §:n 1 kohdan mukaan potilaalla tarkoitetaan terveyden- ja sairaanhoitopalveluja käyttävää tai muuten niiden kohteena olevaa henkilöä. Käsitteen ala on potilaslaissa tarkoitettu laajaksi ja myös määrittelyn sanaa käyttäjä tulisi tulkita väljästi. Esimerkiksi ilmoittautuminen poliklinikalla tai kirjoittautuminen sairaalaan olisi riittävä osoitus hoitosuhteen alkamisesta, joka on edellytyksenä potilaan aseman syntymiselle (HE 185/1991, s. 13).

Terveyden- ja sairaanhoidossa korostuu luottamuksellisuuden periaate. Potilaan tulee voida luottamuksellisesti hakeutua tutkimuksiin ja hoitoihin. Jo tieto siitä, että henkilö on terveydenhuollon toimintayksikössä potilaana, on salassa pidettävä. Terveydenhuollon tietosuojassa ei ole kyse ensisijaisesti tiedon konkreettisesta suojaamisesta, vaan suojeleobjektina ovat ihmisen yksityisyyden suoja, luottamuksellinen potilassuhde, potilaan itsemääräämisoikeus sekä potilaan minäkuva ja sosiaaliset suhteet (Ylipartanen: Tietosuoja terveydenhuollossa, 2010, s. 23–24).

Potilaslain 13 §:n mukaan potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salassa pidettäviä (1 mom.). Terveydenhuollon ammattihenkilö tai muu terveydenhuollon toimintayksikössä työskentelevä tai sen tehtäviä suorittava ei saa ilman potilaan kirjallista suostumusta antaa sivulliselle potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja. Sivullisella tarkoitetaan muita kuin asianomaisessa toimintayksikössä tai sen toimeksiannosta potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvia henkilöitä. Salassapitovelvollisuus säilyy palvelussuhteen tai tehtävän päättymisen jälkeen (2 mom.). Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, saadaan 3 momentin 1 kohdan mukaan antaa potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 20 §:ssä säädetään velvollisuudesta antaa sosiaalihuollon viranomaiselle salassa pidettäviä tietoja. Tietojenantovelvollisuus edellyttää kuitenkin sosiaalihuollon viranomaisen pyyntöä.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 17 §:n mukaan terveydenhuollon ammattihenkilö ei saa sivulliselle luvatta ilmaista yksityisen tai perheen salaisuutta, josta hän asemansa tai tehtävänsä perusteella on saanut tietää. Salassapitovelvollisuus säilyy ammatinharjoittamisen päättymisen jälkeen.

Ennakollista lastensuojeluilmoitusta koskeva lastensuojelulain (417/2007) uusi 25 c § (88/2010) ei ollut voimassa vielä tapahtuma-aikana. Säännös tuli voimaan vasta 1.3.2010.

Kätilön selitys

Kätilö toteaa selityksessään, että hän ei paljastanut sairauskertomustietoja kysyessään sosiaalitoimelta bussikortista. Kätilön mukaan yhteydenotto lastensuojeluun oli suullinen ja perustui huoleen äidin ja varsinkin sikiön hyvinvoinnista.

Kannanotto

Asiakirjoista saadun selvityksen perusteella totean, että kättilö rikkoi hänelle laissa säädettyä salassapitovelvollisuutta ottaessaan kantelijan asioissa edellä kuvatulla tavalla omaaloitteisesti yhteyttä sosiaalitoimeen ja lastensuojeluun. Hänen menettelynsä oli omiaan loukaamaan perustuslaissa jokaiselle turvattua yksityisyyttä.

3.3

Muut kantelussa esitetyt asiat

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, että tältä osin asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

4

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan kättilölle huomautuksen vastaisen varalle edellä kohdassa 3.2 selostetusta lainvastaisesta menettelystä. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.